

preken over de
lder, de spreker,

gratie staat mij
Het persoonlijk
ht geweest voor
i betreft, zou ik
jaar geschreven

ing, toen uitge-
van Nederland
rgd te zijn over
als dat aan de
gegeven wordt
stuk af van de
van Dr. Kuyper
is immers geen

in woorden aan,
nse Synode van
(delijk aan toe;
van een Gerefor-

ten toegerekend,
en een weinige
een afwijkingen

ratie niet, maar
adament te vin-
ontwikkelen in
en het gemeene

er het optreden
op verzoek van
w van de Pro-
lat in ons land
eken werd voor-
reffend ook dit:
de broeders den
jke samenkomst
lit verzoek aan-
deze klacht", -
wendde —. „Dat
izer kerken be-

can, dunkt mij,

el nooit vragen,
aar ben ik wel
ou ik me wel
een broederlijke
e bezwaren zou
en uitnodiging

REIJNDANUS

ormeerd Theolo-
le geheel andere
k niet van een
of. Schilder in
stelijke Gerefor-
ting), maar ook
le van de Ned.
eft zij niet een
in de Presbyte-

dan is ook al
teld.

Kuyper over
g van ordi-
in zijn vele
vinden! Kuy-
t gehad in de
an de Wetten
heeft gesteld en
et geschapene

het geloof in
unders dan de
e overtuiging,
lacht, en eerst
i dat deswege
voor dat leven
en u in de
lie men thans
al we aanne-
natuur, maar
staan worden.
or het firma-
arde beneden,
dat, gelijk de
o d s k n e c h-
eningen Gods
lat door mijn
ding der lon-
gen Gods voor
n, en zoo ook
alle mensche-

Vgl. bijv. ook:
v. II, 328 v.;

riaansche Kerk (die toch ook in haar midden heel wat
modernisme kent). Trouwens, ook de Gereformeerde
Kerk is in de leerhandhaving lang niet te vergelijken
met onze kerken in het Vaderland", blz. 139.

Toen Dr. K. Sietsma dit schreef, heeft hij er zeker
niet aan gedacht, dat onze Gereformeerde Kerken ook
met de Gereformeerde Kerk in Amerika in correspon-
dentie staan, vgl. „Jaarboek 1939", blz. 396, en door hare
Deputaten voor de correspondentie met buitenlandse
kerken ook aan haar eene uitnodiging ter bijwoning
nog van hare Synode te Amsterdam in 1936 deden
toekomen, zie „Acta", blz. 206.

En wat de Presbyteriaansche Kerk betreft: dit was
een optreden slechts in het kerkgebouw van eene
Presbyteriaansche Kerk, „under auspices of the Lagrave
Ave Consistory", „The Standard Bulletin" van 20 Jan.
1939, d.w.z. onder leiding of op gezag van den Kerkeraad
van „The Lagrave Ave" (Christian Reformed) Church,
wier predikant is Rev. H. Bel.

Hier kan dus niet met recht van eene andere ver-
houding of houding bij Prof. Schilder buiten, dan binnen
de grenzen gesproken worden.

S. GREIJNDANUS.

De Groote Catechismus van Zacharias Ursinus.
(XXX.)

279. Wordt dus aan allen, die de sacramenten ge-
bruiken, de genade Gods gegeven en verzegeld?

Geenszins; maar alleen aan degenen, die weder-
geboren zijn door den Geest van Christus, en die de
door God geboden plechtigheden tot wederzijdsche be-
krachtiging van het verbond gebruiken. De goddeloozen
echter halen zich, door 't misbruik van de teekenen van
het Goddelijk verbond, den toorn Gods op den hals;
maken hun ondankbaarheid en trouweloosheid openbaar,
en spreken, door de waarheid der Christelijke leer te
belijden, tegen zichzelf het vonnis uit.

280. Wordt de Goddelijke waarheid niet weerspro-
ken, indien niet allen, die de teekenen ontvangen, levens
de zaken ontvangen, die erdoor aangeduid worden?

Allermint immers. Omdat alleen aan de geloovigen
die zaken beloofd en voor hen alleen de sacramenten
ingesteld zijn. Derhalve kunnen, opdat de Goddelijke
waarheid en instelling vaststa, noch de geloovigen de
teekenen zonder de (beteekende) zaken, noch de on-
geloovigen de beloofde zaken met de teekenen ontvangen.

281. Kan iemand, buiten het gebruik der sacramen-
ten, deelgenoot of zeker zijn van het Goddelijk verbond
en 't eeuwige heil?

Die de sacramenten niet gebruikt, wanneer hij ze kan
gebruiken, toont daardoor, dat hij geen geloof heeft, en
sloot zichzelf buiten de gemeenschap der heiligen en
buiten het verbond Gods⁸⁾. Maar die tegen hun wil
van de sacramenten beroofd worden, voor die is niette-
min de belofte, die gedaan is aan die gelooven, van
kracht.

282. Kunnen de menschen Sacramenten instellen?
Geenszins. Omdat bewijzen (getuigenissen)⁹⁾ van den
wil Gods jegens ons door niemand anders dan door
God alleen kunnen gegeven worden.

283. Hoeveel sacramenten heeft Christus ingesteld?
Twee. Den Doop en het heilig Avondmaal.
R. G. B.

8) Iude se vacare ostendit, et e communione sanctorum et
loedere Dei seipsum excludit. Deze uitspraak van Ursinus
niet welken overwogen worden. Oordeelen wij nog niet al te
zacht over zooveel, die jaar in jaar uit 't H. Avondmaal
ongebruikt laten en die daarin soms nog een uiting van vroom-
heid zien?

9) Ze ook hiervoor vr. en antw. 270 over de verachting van
den dienst des Woords.
9) testimonia.

Of, om nog een andere uitspraak over te nemen,
het is naar Kuyper's oordeel „volstrekt ondenk-
baar, dat God de Heere een eenig schepsel in het
leven zou roepen, zonder tevens ook in en bij de
schepping ervan de levenswet voor dit creatuur
te bepalen." Bij het woord uit Psalm 119 „In alle
volmaaktheid heb ik een einde gevonden, maar uw
gebod is zeer wijd" moet ge dan ook „niet alleen
aan de Tien geboden; ook niet enkel aan de Mo-
zaïsche wet, of de wet der zeden en ceremoniën
denken; maar dan moet zich voor uw oog dat
gansche samenstel van wetten in al het creatuur-
lijke vertoonen, waardoor al wat God schiep, op
de aarde, boven de aarde en onder de aarde, be-
staat." ³⁷⁾

„Alles gaat naar wetten, niets is aan willekeur
overgelaten. Er is een wet, dat ge koolstof uit en
zuurstof in moet ademen, en wie dat niet doet,
stikt. Er is een wet dat tweemaal twee vier is, en
wie haar niet meerekent, diens rekening komt niet
uit. Er is een wet, dat de geest van Gods kind bid-
den moet, en wie niet bidt, in dien verdort het
geestelijk leven. En zoo nu is er ook een wet voor
uw zedelijk leven, voor uw doen en laten, en wie
niet naar die wet, maar in strijd met die wet te

37) E. Voto, III, p. 465.

Hoe sterk Kuyper gegrepen was door de idee van wet,
gesteld door God zelf over al zijn maaksel, blijkt uit een
uitspraak als deze: „Ondergrondelijk en onnaspeurlijk blijft
het en zal het eeuwig blijven hoe God Drieëenig de zaak
die in deze mysteriën (der verlossing — C. V.) ligt, tot
stand brengt, maar de vraag waarom ze zóó en niet
anders tot stand moesten gebracht worden kan bijna altoos
beantwoord". (E. Voto; I, 99.) Dit kan omdat ook bij de
Verlossing „ordinantiën Gods" gelden. De wijze der ver-
lossing wordt bepaald door de wetten die God zelf voor
het menschenleven heeft gesteld. Met name omtrent de
eenheid v. h. menscheijk geslacht, het dragen en overdra-
gen van schuld enz. Zoo vloeit het uit die ordinantiën Gods
b.v. voort, dat de Middelaar een waarachtig en rechtvaar-
dig Mensch moest zijn.

Kuyper spreekt dan ook van „wetten, waaraan het rijk
der genade gebonden is". (104/5/6/7.)

GEESTELIJKE ADVIEZEN

(Alle inzendingen, deze rubriek betreffende, aan
Ds D. van Dijk, Akkerstraat 26, Groningen.)

Allerleel.

II.

Mij werd de volgende vraag gedaan:

„Iemand, die op dit oogenblik steun trekt van
Maatschappelijke Hulp, houdt er een liefhebberij
op na, waarmee hij een kleinigheid verdient.

Die verdienste is eigenlijk zijn doel niet. Hij is
eigenlijk maar bezig voor tijdverdrijf.

Nu is hem evenwel gebleken, dat, wanneer hij
deze zaak dóórzet, het misschien mogelijk is op
den duur in dezen weg zich een bestaan te ver-
werven.

Tegelijk is hem evenwel gebleken, dat hij geen
oncontroleerbare verdiensten mag hebben tijdens
het ontvangen van steun.

Nu zit deze broeder verlegen.

Hij wil zijn consciëntie niet bezwaren door on-
geoorloofd inkomen te genieten; aan den anderen
kant wil hij toch graag den weg tot een bestaan
uit eigen verdienste open houden.

Wat moet hij doen? Zoo luidt de vraag.

Mijn advies is dit.

Het is zeker ongeoorloofd, tegen de uitdrukke-
lijke wetsvoorschriften in, inkomen te hebben.

Ook is het strafbaar.

Indien iemand, die er iets van afweet, de vriende-
lijkheid zou hebben dit te verklappen (wat vaak
gebeurt) dan zou de betrokken broeder groote
kans loopen om gerechtelijk vervolgd te worden.

Nu heb ik eens bij de autoriteiten in Groningen
geinformeerd en mij is gezegd, dat deze broeder
het beste doet met over deze zaak eenvoudig te
gaan spreken met de heeren van Maatschappelijke
Hulp. De mogelijkheid bestaat, dat, als er werke-
lijk iets in zijn plannen zit, dat er een regeling
wordt getroffen, waarbij hem de vrijheid verleend
wordt in deze richting verder te werken en tege-
lijk steun te ontvangen.

De moeilijkheid ligt hierin, dat er reeds een
kleine verdienste is geweest, die niet werd opge-
geven.

Maar nu dat geheel ter goeder trouw is geschied,
is het wel mogelijk, dat deze fout door de vingers
wordt gezien.

In elk geval moet deze zaak voorzichtig worden
behandeld; maar in geen geval stil doorgaan. Dat
mag niet en is zéér gevaarlijk.

Een tweede vraag: „Is de onder ons gangbare
opvatting, dat de jonggestorvene kinderen der ge-
loovigen allen de zaligheid beërven, wel geheel
juist?"

Antwoord. Van de zaligheid van een ander
kan ik nooit absoluut zeker zijn.

Van mijn eigen zaligheid wel.

Als b.v. een volwassene sterft, betuigende, dat
hij sterft in het geloof, dan kan ik toch van zijn

werk gaat, schaaft zichzelf en werkt zich vast." ³⁸⁾

Een andere merkwaardigheid der wetten Gods,
waarop Kuyper met nadruk wijst, is dit, dat al
die wetten een éénheid vormen. Er is tenslotte
één wettenorganisme; kort gezegd één
Wet Gods.

„Ge moet en moogt geen scheiding maken. Ge
moet niet zeggen: Er is een wet van God in de
Tien geboden, en er is een bestel voor de eeuwige
zaligheid, en deze twee nu losmaken van de wet
Gods die over alle diert en alle kracht gaat. Dan
locht went ge u er aan, om het leven in twee deelen
te deelen. Aan de ééne zijde dat geestelijke, waarin
ge immers zelden bezig zijt, en aan den anderen
kant dat alledaagsche, zichtbare leven, waarin ge
twee derden van uw leven laat opgaan. En natu-
rlijk, als ge dan in dat grooter deel van uw leven, in
voedsel en drank, in uw licht en warmte, in uw
leven in huis en op straat geen wet Gods ziet
noch opmerkt, dan klinkt het u zoo vreemd en
zoo ongewoon, om op geestelijk terrein op een-
maal die wet van uw God te vinden. Maar ontkomt
ge aan die valsche scheiding, en gaat ge de wet
van uw God en zijn ordinantie weer zien in alle
leven van steen en plant en diert, in alle huiselijk
en maatschappelijk leven, tot in uw sprake en taal,
tot in uw beseffen en redeneeren toe, dan omsluit
allengs die ééne machtige wet van uw God heel
uw aanzijn en al uw leven, en zou het u vreemd
zijn en verwonderen, bijaldien ge nu op zedelijk
en geestelijk terrein niet geheel diezelfde wet van
uw God terugvondt." ³⁹⁾

Zeer belangrijk is eveneens Kuyper's uiteenzet-
ting, dat de menschen Gods wet wel kunnen over-
treeden, maar nooit kunnen breken. Gehoor-
zamend aan of ongehoorzaam zijnde tegenover die
wet, blijven zij er aan onderworpen. Gods

38) E. Voto, IV, p. 303/4.

39) E. Voto, I, p. 191.

zaligheid niet absoluut zeker zijn, omdat ik
niet in zijn hart kan zien.

Maar wel kunnen wij zeggen, dat wij, als wij
iemand zóó zien sterven, wij niet mogen twijfelen
aan zijn zaligheid. Naar den aard der liefde nemen
wij aan, dat hij in het Vaderhuis is.

Niet anders staat het met onze vroeggestorven
kinderen.

Al onze kinderen hebben de belofte.

Nu is het mogelijk, dat een kind des Verbonds bij
het opgroeien de belofte verwerpt, het Verbond
niet aanvaardt.

Dan gaat het verloren.

Sterft een kind evenwel klein, dan heeft het
van verwerping van het Verbond nog geen blijf
kunnen geven.

Daarom bestaat er voor ons, in zulke gevallen,
geen reden om te denken, dat dat kind verloren
zou gaan.

Het verschil tusschen een volwassene, die sterft,
belijdende zijn geloof en een klein kind, dat sterft
in het Verbond is dit:

bij den volwassene is er geen reden tot twijfel
omdat hij, nadat hij stervende zijn belijdenis heeft
uitgesproken, geen aanleiding kan geven, tot het
in twijfel trekken van zijn oprechtheid;

bij het klein-stervende kind is er geen reden tot
twijfel, omdat het geen aanleiding heeft gegeven,
dat wij van hem denken zouden, dat hij Gods be-
lofte verwerpt.

De hoop der zaligheid bij een volwassene rust
dus op zijn belijdenis; bij het klein-stervende kind
is de grond der hoop Gods belofte.

De zekerheid omtrent de zaligheid van zulk een
kind is dus zeker niet kleiner, dan die omtrent
de behoudenis van den volwassen geloovige.

D. v. D.

VROUWENVRAGEN

Over Vrouwenzending.

II.

Hier volgt, na het inleidend artikel der vorige
week, het rapport, dat de commissie ter plaatsing
opzond aan onze kerkelijke bladen. Me dunkt,
het is alles duidelijk als glas.

Mag ik vooraf echter nog even iets citeeren
uit een stukje van mej. Goemaat, de zendingszuster
van Solo?

Zij schrijft: „Dit huisbezoek moet een vrouw
doen, omdat een man dit niet kan doen en niet
mag doen. Dat klinkt wel vreemd voor Holland-
sche ooren, maar het is zoo. 'k Hoop, dat het ons
gelukt elken ouderling, elken predikant, elken
zendingsdeputaat van deze waarheid te overtuigen,
zóó overtuigend, dat zij het nooit weer vergeten.
Niet een verkeerde emancipatie-gedachte van Gere-
formeerde vrouwen en meisjes wil de vrouw haar
plaats in de zending geven, maar de hier heer-
schende opvattingen zijn zoodanig, dat deze maat-
schappij roept om vrouwelijke zendingskrachten.
Indien ergens, dan mag de kerk hier zeggen:

Wet — die de levende, constante wil is van den
alomtegenwoordigen en almachtigen God ⁴⁰⁾ — kan
niet gebroken of op zij geschoven worden.

„De wet Gods gaat dus altoos door. Alleen maar,
gelijk de wet van uw ademhaling u, al naar ge-
lang ge haar toepast, het leven of den dood brengt,
zoo ook stelt die wet Gods voor het zedelijk leven
in haar toepassing altoos twee mogelijkheden, of
dat ze u ophoude, of dat ze u verderve; maar ook
als ze u verderft, doet dat Gods wet. Wie zondigt
zet niet Gods wet opzij. Dat kan niemand. Neen,
maar hij maakt, dat die wet Gods, die, goed toe-
gepast, hem door haar werking redden zou, hem
nu, verkeerd toegepast, door haar niet te stuiten
werking doodt. Ze is als een vuur, dat, goed ge-
bruikt, u koestert, maar ook, verkeerd gebruikt,
u zengt en verteert." ⁴¹⁾

Wanneer de wijsbegeerte der wetsidee dus over
gansch den kosmos gespannen ziet een wonderlijk
geheel van veelsoortige wetten, die dien kosmos
in bestaan en aard en werking beheerschen, dan
heeft zij niets anders gedaan dan het zonder eenige
reserve overnemen van een van de schoonste en
rijkste concepties van den grootmeester van het
herlevend Calvinisme. Met groote klaarheid heeft
Dr. Kuyper het wettenorganisme, dat deze wereld
beheerscht, doorschouwd. De jonge wijsbegeerte
der Vrije Universiteit behoeft dit inzicht alleen
maar over te nemen en in de wijsgeerige studie
tot volle gelding te brengen.

H.

C. V.

40) Ook dit is weer een zeer belangrijk inzicht. De ordi-
nantien Gods in de machtigste vraagstukken en in de schijn-
baar nietigste levensuitingen op ons aandringend zijn „niet
als artikelen van een wetboek, niet als regelen, die ik uit
een boek lees, niet als een codificatie van het leven, die
ook maar één oogenblik buiten God autoriteit en vastig-
heid zou bezitten, maar als de constante wil van den
alomtegenwoordigen en almachtigen God, die het elk oogen-
blik zoo verordent en zoo bestelt" te verstaan en te er-
varen. Vgl.: Het Calvinisme, p. 60/1.

41) E. Voto, III, p. 473.